

At Sorensfriverne i flige Tilfælde for den første Sessjon og de tre første Dages Forretning nyde Betaling efter Forord. 24 Febr. 1708; men, i Fald Forretningen paa Aastedet flere Dage maatte vedvare, eller og flere Sessjoner paa Aastedet maatte behøves og behøves og blive holdte, da skal Sorensfriveren, foruden fri Skyds og Diætpenge, som han efter Forordningen nyder paa Reisen, for hver Dags fulde Forretning nyde 1 $\mathscr{S}$, men af Bønder kun en Sletbaler; hvilket og i Proportion skal gjælde om Laugmændene og Over-Rettens Betjente, saa at de i dette sidste Tilfælde for hver Dags Forretning nyde 2 $\mathscr{S}$, men af Bønder kun 1 $\mathscr{S}$. Men hvad angaaer Sorensfriverens Salarium for Actens Beskrivelse enten i Aasteds- eller andre Sager, da skal dermed stricte forholdes efter N. L. 1—23—7; og maa Ingen understaae sig derfor at tage eller fordrø mere end Loven expresse tillader.

23 Aug. Rescr. (til Amtm. i Agershuus Amt), ang. at den over Haagen Olsen ergangne Over-Hofrets-Dom (der skabfæster de forhen over ham assagte Hjem- og Laugthings-Domme, som tilfinde ham, for at have igjennem en Sprække paa Kirke-Blokken i Store-Elvedalens Inner-Kirke udtruffet og stjaalet 6 $\mathscr{S}$ 3 $\mathscr{K}$ i Penge, at have sit Liv forbrudt til Steile og Gjul*), og sin Hovedlob, naar Kirken har faaet sin Ret) formildes, saa at han for at miste Livet maa være pardonneret, men skal derimod indsættes til Arbejde i nærmeste Fæstning sin Livstid.

*) Cfr. Lovbogens 6—16—4.

13 Sept. Rescr. (til Stiftsbefal. i Throndhjem), ang. at Rammerraad Bernt Westermann, Veier og Maaler i Throndhjem, maa, dog uden Consequence for hans Successor, betales 1 β D. for hver Tønde Korn, han af Skibene opmaaler, dog ifkun $\frac{1}{4}$ β i Maalepenge for hver Tønde af de Kornvarer, som med Throndhjems egne Skibe der til Stedet indføres*).

*) Cfr. For. 5 Mai 1683 I. § 6.

18 Sept. Rescr. (til Land=Statens General=Commisariat), ang. at Hvervingen til de 2de Norffe gevorbne Regimenter endnu i tre Aar aldeles skal være forbuden i visse nationale Regimenters Districter i Norge*).

*) See Rescr. 15 Marts 1758; cfr. N. 20 Marts 1754.

27 Sept. Rescr. (til Amtm. over Stavanger Amt, og Notits til Rentekammeret), ang. at Procuratorer, naar de formedelst anbefalede Delingvent=Sager behøve at reise fra deres Hjem, maae nyde 2 $\mathscr{K}$ daglig i Diætpenge for den Tid de ere ude og ved saadan Forretning have et bestille*). (Fogden i Ryshylke Christopher Garmann negtede at betale 2de Procuratorer de Diætpenge, som dem ved Rescr. 11 Mai 1742 vare til-lagte, i Formening at dette Rescr. ved For. 13 Jan. 1747 var ophævet. Bemeldte Rescr. befaler imidlertid, at vedf. Rettens-Betjente og Procuratores ved foresaldende Delingvent=Sager skulle godtgjæres deres beviislige ud-lagte Penge og have Udgifter til Reiser, Fortæring, og i andre lovlige Maader, hvilket ved bemeldte Fdn. 13 Jan. 1747 alene forandres deri, at der paa flige Reiser skal gives fri Befordringskab**).

*) See Svortel-Lov 13 Sept. 1830 §§ 200 og 231; cfr. Prom. 12 Juli 1783, Circ. 10 Aug. 1794, Plac. 21 Marts 1800.

**) Cfr. For. 20 Aug. 1784, 2 Afd. § 9.

28 Sept. RenteK. Skriv., ang. at Pierne, som have faaet Kongl. Skjæder paa det af Kongens*) Jordegods, som i Almindinger er opryddet, ere ikke berettigede til noget af Almindings=Skoven, uagtet

*) D. e. Statens.

at i Skjoderne efter den almindelige Skjeds-Stiil findes anført, at med Gaarden følger den Skov og Mark, som dertil ligget haver. (Efterdi Skjoderne tillige formelde, at Skjoderne ikke blev overladt Gaardene med anden eller større Rettighed, end den, som derved befandtes, da Gaardene tilhørte Kongen; og Skylsfætnings-Forretningerne vise, at Opstidderne var forbudt at benytte sig af Skoven anderledes, end det Loven tillader en Leilanding i Almindinger at maae hugge, nemlig fornødent Huus- og Bygnings-Lømmer, Brændsel- og Gjærdings-Fang, og ei videre, allermindst Maals-Lømmer, som i Følge af Loven tilhører Kongen, og for ingen Andens end Hans Majestæts Regning maa sælbes*.)

*) Af Lybeckers Applic.-Udtag II. 245-46.

28 Sept. (Kongl. Resol. 25 Sept.) Land-Statens Gen.-Commissariats Skriv. (til Regimenterne), ang. at den allerede for nogen Tid siden suspenderede Afkortning, som til et Mars Gage for Officererne af de Kongl. Tropper skulde i Cassen reserveres, skal for den følgende Tid aldeles være ophævet og altsaa herefter ikke stee.

4 Oct. Rescr. (til Vice-Statthold.), at det med Præstegaardenes Huse skal stricte forblive ved Loven, og Almuen ikke videre betynges, end samme tydelig befaler*). (Sorensskriveren i Rastestad, Eschard Stochflet, har indberettet, at, da N. L. i 2-12-4 vaalægger Almuen, hvad Huse de skulle istandsætte for deres Præst, og deriblandt befaler, at de skulle vedligeholde et Herre-Kammer, skulle Præsterne deraf tage Anledning at ville erklære dette Herre-Kammer saaledes, som de ville have mange Værelser til; desaaarsag, og i Henseende til de Besigtelser, Sorensskriverne skulle holde paa Præstegaardene, han har udbudet sig Resolution, om et Herre-Kammer skal forstaaes anderledes end eet, eller det samme skal bestaae af 10, 12 til 16 Værelser.)

*) Gfr. An. 10 Sept. 1734 S. 577 og N. 26 Juni 1801 I. 1 N., saa og N. 6 Aug. 1784 og 17 Marts 1797. See J. N. Wilses Betænkninger over alt hvad Cognepræsterne paa Landet have at modtage og tilsvare, §§ 2 og 3.

7 Oct. Anordning og Artikler for de Contoirske i Bergen*). (Denne igjennem Gen. Ld.-Dec. og Commerce-Coll. udfærdigede An. er tilligemed en Oversættelse paa Tydsk „til deres Tjeneste, som ei maatte forstaae det Danske**), trykt i sin Tid i Bergen paa 116 Sider in 4to.)

Gr. Paa Contoiret i Bergen, iblandt de der værende Husbønder, Handels-Forvaltere, Geseller og Dreng, skal gaae megen Norden, Forsømmelse og Egenraadighed i Svang, som fornemmelig deraf skal reise sig, at Handelsstuerne samt de gamle Contoirske Statutter***), eller den saa kaldte Gaards-

*) Om denne An., der er publiceret for Bergens Bytting 25 Nov. for Bergens Raadstue 5 Dec. og paa Kjøbmands-Huset paa Contoiret 27 Nov., alt 1754, heber det i Sagens og Fos's Beskr. over Bergen S. 353: "Denne er egentlig endnu gjældende, men Tiden og Omstændighederne have gjort, at den saa godt som aldeles ikke tages Hensyn til". See ogsaa et Brev i Deconomist Journal for Juni 1758 S. 467-89. — See Rescr. 20 Aug. 1756, 13 Jan. 1758, 23 Febr. 1770, 8 Aug. 1771, Prom. 25 April 1772 og Rescr. 24 Nov. 1774, samt Lov ang. Bygnings-Væsenet 13 Sept. 1830.

**) D. e. det Norske.

***) Forsaavidt her ikke maatte sigtes til gamle Vedtægter, har man vel nærmest havt Hensyn til de herefter i Cap. IV. § 11 paaberaabte Artikler af 22 Mai 1672; eller maaske har man og tænkt paa "Statuta des Bergischen" Conthors, der bleve udfærdigede i 95 Artikler paa en

ret, ved Libernes Længde og afskillige andre Omstændigheder ere komne fra de forrige Hansestædte Giere til Kongens egne Underaatter og Kjøbmænd, hvorved de paa saadanne Stuer tjenende Folk skulle have efterhaanden fundet Anledning, enten af Ulydighed, eller, under en ugrundet Prætext, at erimere sig fra forrige vel indbragte Gaards-Disciplin og Jurisdiction, til Ginder i deres egen Velfærd og stor Skade for saa mange af Underaatterne og Andre, som af Handelsstuerne ere Giere. Til Saadant at forekomme, og paa det at disse kunde have den tilbørlige Nytte, Lydighed og Tjeneste af deres til Handelsens Fornødenhed holdendes Tjenere, samt at en god Orden og Skik, i alt hvad disse Contoitrer maatte vedkomme, kunde vedligeholdes saavel imellem Husbonder og Handels-Forvaltere, som imellem deres Geseller^{†)} og Drengene, paa derom fra de Contoitrste Kjøbmænd gjorte Ansøgning og Stiftsbefalingsmandens derved givne Erklæring, for godt befundet, følgende Anordning at gjøre.

Cap. I. Om Contoitrers Forstandere. § 1. De Contoitrste Kjøbmænd, saavel Principalerne, der selv deres egen Handel forestaae, som Handels-Forvalterne, skulle tilsammentræde, og ved Pluralitet udvalge Fire iblandt sig, der skulle være Contoitrers Forstandere, hvoraf den Eldeste skal være som Ælstermand, som ved alle Deliberationer har 2de Stemmer, hvilke skulle paasee og overholde, at Alting paa Contoitet, saavel med Værnernes Behandling og Tilberedning, redelig og oprigtig tilgaaer, som at Handels-Forvaltere, Geseller og Drengene, efter de følgende Artikler, fore et ordentligt, skikkeligt og ærbart Levnet. Disse 4 Forstandere, som, naar de ere udvalgte, sig ikke maae undskyldes, endsskjent de forhen i et eller andet Embede kunde have tjent Byen og Publicum, skulle vedblive saalænge de enten ere i Live, og have deres egen, eller betjene Andres Handel ved Contoitrret, naar intet paa deres Conduite er at sige; men, naar en af dem enten ved Døden afgaaer, sælger sin Stue eller i andre Maader den ikke betjener og selv forestaaer, da udvælges paa samme Maade En i hans Sted. § 2. Blive Forstanderne tilsendte Kongl. Befalinger eller anden Øvrigheds Foranstaltninger, Contoitet og Handlingen vedkommende, skulle de ei alene for deres egen Deel holde sig samme efterrettelige, men endog, saavidt det kunde concernere de øvrige Contoitrste Interesserede, strax kalde dem tilsammen, og det dem forelåse, paa det sig Ingen med Uvidenhed skal kunne undskyldes. § 3. Saalænge Lübeck, Hamburg og Bremen have Handelsstuer paa Contoitrrett^{††)}, forbliver det efter Rescr. 6 Nov. 1744, at deres Secretair^{†††)} ordinerer den Contoitrste Vagt og Mundgang, samt har Omsorg for de Contoitrste Brand-Redskaber, med hvad videre Opføgt, som til Sikkerhed og Ulykkes Afværgelse kan eragtes fornødent^{††††)}; men, naar Secretairen af bemeldte Stæder ei mere i Bergen holdes, da skal den Omsorg og Opføgt, der i forbeholdt eller andre Maader har tilhørt Secretairen, i alt forrettes

almindelig Hanse-Dag i Lübeck trinitatis Aar 1572 og findes trykte i Jo. Marquardi tractatus de jure mercatorum et commerciorum singulari (Fref. 1662. Fol.) part. poster p. 733-44, og ligeledes skulle være trykte hos Künig i XIV. Tome af hans Teutsches Reichs-Archiv. De i A. 22 Marts 1748 nævnte Contoitrste Statuta ere rimeligvis de af 1672.

†) D. e. Svende.

††) Dette ophørte 1763, da den sidste tydske Handelsstue paa Contoitet kom i en Bergenst Borgers Besiddelse; see Sagen og Foss l. c. S. 180 f. I Originalen bemærkes, at bemeldte 3de Stæder (sfr. Priv. 30 April 1673, A. 2 Oct. 1663 og Conf. 17 Nov. 1670) holdt ved Contoitet de saa kaldte Vormesere, der tilsidst bestode af en Secretair og 2de Afskætzehner, men nu ikkun af Secretairen.

†††) Sfr. det ved A. 22 Marts 1743 Anmærkede.

††††) See Rescr. 20 Aug. 1756.

og observeres af Contoirtets Oiddermand og Forstandere, saaledes som de ville ansvare og beskjende være.

Cap. II. Om Husbonder*) og Handels-Forvaltere, som ved Contoiret forestaae Andres Handel. § 1. Da det ofte hænder sig, at de, som ere Glere af Handelsstuerne paa Contoiret, formedelti Embeds-Forretninger, aparte Handling, Alderdom og deslige Forhindringer, ikke selv kunne have Leilighed dem at forestaae, saavel som og, naar enten Enke eller Arvinger kunde blive Glere af saadan en Handelsstue, og maatte lade Handelen forestaae af en Fuldmægtig eller Handels-Forvalter, da, saasnart saadan Een antages, hvad heller han er en Fremmed, Søn eller anden Aargørende, skal strax Contract paa 1 $\mathcal{R}$ stemplet Papir af Nr. 2**) med ham oprettes. § 2. Saadanne Contracter skulle publiceres saavel paa Bythinget imod den ordinære Betaling 24 β til Skriveren, som samme protocollerer og med Byfogden***) paategner, som og Forstanderne for Contoiret forevises, og hos dem ligeledes protocolleres og paategnes, imod lige saadan Betaling til Protocollisten, paa hvilke Steder Enhver, som det maatte fornødige, kan faae at vide paa hvilke Conditioner og med hvad Frihed en saadan Handels-Forvalter er antagen, samt hvorvidt en Principals Stue, de ved samme befindendes Varer og Handel, er pligtig at svare til den Credit, Handels-Forvalteren af Nogen gjøres; og, forinden saadanne Contracter ere, som forbemeldt, bekjendtgjorte og paategnede, maa saadan en antagen Forvalter ikke Handlingen forestaae, eller Leverance af Handlingens Væger, Varer, Inventario eller Andet til ham gjøres; ligesom og de Contracter imellem Principaler og Handels-Forvaltere, som allerede maatte være oprettede, saasnart disse Artikler ere publicerede, paa den forbemeldte Maade skulle bekjendtgjøres og paategnes. § 3. Ligesom en Principal skal holde sin antagne Tjener og Handels-Forvalter de Vilkaar, han ved Contracten forbinder sig til, ligeledes skal og Handels-Forvalteren paa sin Side, efter hans aftagte og underkryevne Trokass-Ged, være forbunden til det Samme; hvorfor Ingen, som til saadan Handling at forestaae antages, maa, saalænge han tjener, drive anden eller egen Handel, uden den som er til Principalens og hans an betroede Handelsstues Nytte og Fordeel, ei heller med Skiberats, Reberie, Befragtning, Matschopie-Handel eller deslige uden Principalens Vidende sig besatte, med mindre Eligt ham i Contracten forud er tilstaaet; men han skal i alle Maader tjene tro og redelig, og anvende al sin Flid og Vestræbelse til hans Principals Bedste og Handlingens Forfremmelse, som han agter at bekjendt være og staae til Ansvar for, samt af sin Løn, og egne Midler, om han Noget er eller bliver eiente, vil erstatte og betale, i Fald Contrarium skulde findes eller opdaages. § 4. Og, da det altid, saavel ved de Tydske som Borgerstuerne ved Contoiret har været brugeligt, at foruden den Løn, som saadan en Handels-Forvalter tilstaaes, bliver det ham og tilladt af Principalens ihændehavendes Midler, at maatte gjøre sig de fornødne Klæder af Ulbent og Linned, hvilken Tilladelse adskillige Handels-Forvaltere skulle have misbrugt; saa skal saadan Misbrug aldeles være forbuden og afstafset, og som stor Utrofskab efter Loven anses og straffes; men, hvor det ei i Contracten er stipuleret, at en Handels-Forvalter af sin Løn skal forsyne sig selv med Klæder, der maa han af Principalens Midler anskaffe sig de Klæder af Ulbent og Linned, som han i den Tid, han er i den Tjeneste, til højeste Nødtørft og Sammelighed behøver, og ei videre, hvilke, saafremt han har tjent vel og troelig, han, dog med Principalens Forevidende, maa tage

*) "Husbonder" er i den tydske Oversættelse givet ved "Eigenhändler".

**) Nemlig efter For. 23 Jan. 1719, men Nr. 6 efter For. 27 Nov. 1775, § 8, og Nr. 6 efter For. 25 Mai 1804 § 13; bortfalder formentlig nu ifølge Lov 9 Aug. 1839.

***) See Sporel-Lov 13 Sept. 1830 §§ 152, 153, 231; cfr. Regl. 11 Juni 1788, V. § 14 VI. § 12, samt R. 25 Juli 1755.

med sig, naar han Tjenesten qvitterer; ligesom han og skal entholde sig fra alt vidtloftigt Compagnie, Vertshuus-Gang, Slædefart, Udfart med Vaade, Comœdier, Heste at holde, Forspillen, andre Slags Spil om Penge, Gæstereven og andre unødige og dem, som Andres Midler ere betroede, uanstændige Divertissements, Depenfer og Overflødigheder, hvorved Handlingen forsummes, og Principals Midler ilde anvendes. § 5. Det maa ei heller

være nogen Handels-Forvalter tilladt, uden i hans Principals Grinde og med hans Billie og Videnfkab, nogen Nat at være af Byen eller fra den Gaard og de Værelser, hvor hans anfortroede Handel er, paa det han til alle Tider ei alene kan have den fornødne Ofsigt med de andre Tjenere, at de deres Arbejde med Væerne vel og trolig forrette, men og derved have Leilighed at tage sine egne Sager og Forretninger, til hans Principals Nytte, desto bedre være, samt holde sine Bøger og Regnskaber i god Orden og Rigtighed, at hans Principal altid, naar det forlanges, af dem kan see og udfinde, hvorledes og i hvad Tilstand Handlingen er; og, om en Principal nogen lang Tid er fraværende, eller og andre Steder i Kongens Riger og Lande boende, da skal Handels-Forvalteren for Contoirets Forstandere udvise den samme Lydighed og vise den samme Rigtighed, som han enten i forbeholdte eller andre Maader er hans Principal pligtig; og, skulde han vægre sig for enten af Delene, eller der formærkes, at han fører et forsvenderisk, overdaadigt og forsummeligt Levnet, da skal hans Principal, eller Forstanderne i hans Fraværelse, have Magt at vise ham af Handlingen, bemægtige sig Penge, Bøger, Papirer, Kjøbmands-Varer og Andet, samt strax forbre ham til Regnskab og Rigtighed, ja vel og efter Omstændighederne forstikke sig hans Person, som Forstanderne ufortøvet advisere den fraværende Principal om. § 6. Naar Forstanderne i en eller anden Maade hos Handels-Forvalterne fornemme noget Uanstændigt, eller som til deres Principalers Skade og Midlers Forliis enten kunde geraade eller var fæet, da skulle de, næst at observere den foregaaende Artikel, derom advare Principalen, hvad enten han kunde være nær- eller fraværende; og, naar de det beviislig have gjort, og han da ei vil see sig fore, eller raade Bod derpaa, være de angerløse, og han at tage Skade for Hjemgjeld; for hvilken eller andre til almindelig Nytte og Conservation henhørende Advarsel Forstanderne ikke maae lægges i Had, eller med Proces og Angribelse af Nogen forfølges. § 7. Skulde Principal og Handels-Forvalter indbyrdes komme i Dispute, enten om deres Regnskab, Aflevering, Væernes Tært og Værdie, om Principalen havde Marsag at indeholde ham hans Løn, eller andet hans Tjeneste og Handlingens Direction angaaende, da, paa det de ikke om Ting, som de fleste Tider uden synderlig Vidtloftighed og Penge-Spilde af dem, som i saadanne Ting ere kyndige, kunne afgjøres, skulle ophidses imod hverandre til kostbare Processer, tillades, at Contoirets Forstandere skulle oversee Parternes Regninger og Stridigheder, samt efter deres bedste Skjonfornhed uden Ophold, samt uden til Upligt at være den Gne mere end den Anden til Billie, retteligen sige dem imellem, hvori ingen Procurator eller Uedkommende maa melere sig, og hvorfore Intet maa for-dres eller gives, undtagen til Protocollisten, som giver dem det Passerede og Afhandlede beskrevet, saa meget som for slige Extracter af Protocollen ved Byttinget betales; og, naar de da ikke med Oibermændens og Forstandernes Kjendelser ere fornøiede, da have de deres Tiltale til hverandre for Værne-thinget og de ordinære Retter forbeholden. § 8. Saa skal og den Maade fremdeles vedblive, at ingen Principal maa antage Nogen i Tjeneste, som forhen for Handels-Forvalter enten staaer i Tjeneste, eller har tjent, forinden han er stilt ved sin forrige Principal, og kan fremvise hans Dvittering og Afsted, under 50 Rls Contrast saavel for den, der antager, som den, der lader sig antage, som til Contoirets Casse skal forfalde, og dog ei i den Tjeneste at maae forblive, forinden han med den forbeholdte Dvittering og Afsted er forsynet; ligesom ei heller nogen Principal, formeddelt Ufster af større Løn eller andre Vilkaar, maa forloffe en Andens Handels-Forvalter af Tjenesten,

under næstbemeldte Mulet; thi saalænge en Handels-Forvalter vil tjene, og hans Principal er fornøiet med ham, skal han blive hos den Principal, med hvilken han først har contraheret. Under lige Straf og Mulet skal det og herefter som hidindtil vedblive, at ingen Præst maa trolove eller vie Nogen, som for Handels-Forvalter har tjent, forinden han fremviser ham den her anbefalede Afsted og Dvittering for hans seneste havte Tjeneste. Og, da Forstanderne skulle holde herover, og inddrive saadanne og andre til Contoirets almindelige Casse henlagte Muleter, saa skulle alle saadanne generale Dvitteringer og Afsteder, som en Handels-Forvalter ved Tjenestens Fortrædelse gives, Forstanderne anvise, hos dem protocolleres og paategnes, hvorforsø af den, som Dvitteringen i Hænde har, skal gives til den almindelige Casse 16 β , og til Protocollisten for hvert Ark den er vidtløftig 16 β , uden hvilken Paategning den i begge forberedte Casus skal ansees som uavgiven og ugyldig. § 9. Da der til denne Indretning og dens Vedligeholdelse med Bøger og Protocoller, Skriv-Materialier, Lønninger til Protocollist, Kjøbmands-Budet og deslige mere, behøves aarligen Udgifter, hvortil Muleterne ikke ville blive tilstrækkelige, saa er end videre til Contoirets almindelige Casse bevilget følgende Indkomster: Naar Nogen af Kongens Undersaatter enten ved Kjøb, Arv, Gave, Testament, eller paa hvad anden lovlig Maade det kunde være, bliver Gier for en Handelsstue, eller og Nogen inden Contoirets Circumference opbygger den paa ny Tomt, hvor ingen Handelsstue tilforn har været, saavel som og, om Nogen kunde have saa vidtløftig Handel og Huse, at han separerede den til 2de eller fleres Brug og adskilte Handlinger, da skal den, som først bliver Gier af en saadan Stue og Handel, strax anmeldte sig for Olsmanden og Forstanderne, at hans Navn, samt i hvilken Gaard hans Handel er beliggende, kan blive indtegnet, da han til Cassen betaler 5 $\mathscr{R}$. Det Samme skulle og de izige Possessores af Kongl. Undersaatter betale, som enten for lang eller kort Tid siden maatte være blevne Giere til nogen af de inden Contoirets Circumference beliggende Handelsstuer, hvad heller der er Handling ved dem eller ei, eller de alene til Paghuse nu eller for en Tid bruges; iligemaade skulle saavel de nu værende som efterkommende Handels-Forvaltere ved Contoiret, naar disse sidste efter § 2 for Contoirets Olsmand og Forstandere anvise deres med Principalen oprettede Contract, erlægge til den almindelige Casse 2 $\mathscr{R}$; foruden at af hver Handelsstue aarlig, hvad enten den forvaltes af Gieren selv eller af en Handels-Forvalter, kvartaliter skal erlægges til bemeldte Casse 1 $\mathscr{R}$ 8 β *); hvilke Penge, med hvad videre af Muleter og deslige findes dicteret, enhver Vedkommende uden Forskiel, selvmindet, under Executionens Tyng til Cassen har at erlægge, som af Forstanderne opbeværes og til Contoirets Nytte samt Ordens og Skits Vedligeholdelse anvendes. § 10. Foruden Olsmanden og Forstanderne skal Magistraten udnævne fem af de tyndigste, vittigste og habileste Kjøbmænd af Contoiret, hvad enten de ere Egen-Handlere eller Handels-Forvaltere, hvilke Olsmanden og Forstanderne skulle consulere, naar Ting af Vigtighed til Contoirets og Handlingens Nytte foresalbe, og hvad da af disse Personer ved fleste Stemmer besluttet og til Bogs føres, det foranstalte og fuldføre de fire Forstandere paa Contoirets Vegne. Disse 5 Medhjælpere skulle og aarlig oversee og revidere Regnskabet for Cassens Indtagter, Udgifter og Beholdning, som af Olsmanden under hans Haand til Februar Maanedes Udgang, i en dertil forordnet Bog indført, dem skal overleveres, hvorefter Medhjælperne inden fire Uger efter Annamelsen skulle tilfille Olsmanden deres Mangler, som dem inden lige Tid skal besvare, oplyse og afbevise. Derefter skulle Medhjælperne, naar Regnskabet og Manglerne findes rigtige, inden lige lang Tid, nemlig fire Uger, naar de tillige have efter-

*) See Rescr. 23 Febr. 1770, og 8 Aug. 1771, § 6, samt Prom. 25 April 1772 og Rescr. 24 Nov. 1774. Ved 1 $\mathscr{R}$ forstaaes een Mark Danse, og altsaa udgjør 1 $\mathscr{R}$ 8 β een Rigsort eller 24 β .

seet Casfens Beholdning, hvad enten den maatte bestaae af rede Penge eller Beviser, og befundet den rigtig, qvittere Oibermanden i Regnskabs-Bogen, under 2 $\frac{1}{2}$ Bøder til Casfen for hver Uge enten Oibermanden som Regnskabsfører, eller Medhjælperne som Revisores, deres Pligt forsømme, saa at Regnskabet uden Strid og Vidtøstighed inden 12 Uger i det længste, efter at det er overleveret, kan være til Ende bragt og qvitteret. Bogen, hvori Regnskabet og Dviteringen indføres, tilligemed andre Bøger og Protocoller, forbliver som Inventarium stedse ved Contoiret til Posteritetsens Efterretning, hvoraf Oibermanden, om han det forlanger, under Protocollistens Haand gives Extract om hans aflagte Rigtighed og erholdte Dvittance. Bemeldte 5 Medhjælpere kunne forblive, saalænge der intet paa deres Conduite og Forhold er at sige, og de ere Giere eller Handels-Forvaltere paa Contoiret; men, fulde en Gier enten sælge eller paa anden Maade forlade sin Stue, eller en Handels-Forvalter forlade Handlingen, eller og at Nogen af dem formeddelt Alverdom og Svagthed fulde begjære at blive forløvet, da udnævner Magistraten, som forbemeldt, Andre i de Afgaaendes Sted. § 11. De øvrige tre Forstandere skulle tillige med Oibermanden conjunctim for Casfens Rigtighed være ansvarlige, og derfor for Casfen, hvori Penge og Beviser forvares, gjøres 4 diverse Laase, hvortil de hver have sin Nøgel, saa at den ikke kan aabnes uden de alle ere tilstede. § 12. Paa det Forstanderne desbedre kunne være vidende om, hvorledes Handels-Forvalterne forestaae deres Principalers Midler og Belsk, da, saafremt Nogen, hvis Principal er fraværende, i hans Contract skulle være tilladt at optage Penge til Laans til Handlingens Fornødenhed, og derfor til Pant at forskrive Stuen og Handelen, skulle saadanne Obligationer (efter den Maade, som ved de Tydske Contoirske Stuer al sin Tid har været brugelig) foruden den ordinære Publication til Bythinget, saafremt de skulle være deres Gier til nogen Nytte, ligeledes anvises for Forstanderne, hos dem protocolleres, og af dem paategnes, imod 24 $\frac{1}{3}$ Betaling til Protocollisten. Besinde da Forstanderne, at saadanne Handels-Forvalter, efter Stuens og Handelens Størrelse og Beskaffenhed, gjør ufornoden Gjæld, da skulle de strax med Posten advaare den fraværende Principal derom, og, naar de samme med deres Copie-Bog kunne bevise, være angerløse, i Fald han derpaa ikke raader Bod, eller derom seier den ham selv fornødne Anstalt; men de Handels-Forvaltere, som have deres Principaler i Bergen nærværende, maae ikke forskrive eller pantsætte Lidet eller Meget, af det han fra Principalen har under Hænderne og til Brug ved Handelen, eller nogen saadanne Forbindtligheeder udgive, ei heller cavere eller godsigge for Andre, anseende, at alt, hvad ved Stuen er og findes, tilhører Principalen, indtil Forvalteren har aflagt det sidste Aars Regnskab og Rigtighed, samt erholdet den i § 8 ommeldte Dvittering og Afsted; men hvad Pantsættelser og Forkrivnelser mod Pengelaan behøves, det skal skee af den nærværende Principal selv. § 13. Ligesom det i al sin Tid ved Contoiret har været brugeligt, at Naboerne eller Interessenterne af hver Gaard ved Mortens-Dags Løber for Vinterens Kulde indflytte i Skjot-Stuerne, da og Retten med det samme er bleven indført, Contoirets Statuter og Artikler, hvorefter Enhver burde rette sig, af den ældste Nabo for dem samtlige tydelig oplæst, Enhver af Naboerne og Kolkene besikket til de Forretninger, de det Aar til Gaardens almindelige Bedste bør have, saafom den, der skulle være Bygherre, og forestaae Gaardens, Bryggens og anden Matschopie- eller fælles Bygning og Reparation, de, der i Særdeleshed skulle forestaae og have Opsigt med Jld og Kys, og andre saadanne flere Contoiret uomgængelige Forretninger og Embeder: saa skal samme Orden og Skik til Contoirets Vedligeholdelse og Conservation fremdeles vedblive, og ved Mortens-Dags Løber, naar Indflyttelsen, som meldt, i Skjotstuen skeer, ei alene de Stykker af disse Artikler, som concernere Geseller og Dreng, for dem af den ældste Nabo strax oplæses, men endog siden den hele Vinter, saalænge de i Skjotstuen forblive, hver Ezerdag, efter Aftens Maaltid er holdet og Gaardens Folk

ere samlede, et Stykke af disse Artikler oplæses, som fra det Første begyndes og til Enden continueres, paa det Enhver kan altid have sin Pligt og og Skyldighed i frist Grindring. § 14. Enhver Handels-Forvalter, som Andres Handling forestaer, skal ved hvert Aars Udgang aflægge rigtigt Regnskab til hans Principal for det Aars førte Handling, og hvad der enten kan være fortjent eller forlikt, under 1 Aars Afkortning i hans Len, for hver Dag, det efter næste Aars Januar Maaned ikke er overleveret; m. v. om hvad i samme Regnskab skal indføres. Hvis de i en eller anden Maade deres Principaler Noget forforte, besnilde eller bedrage, da forholdes dems efter dette Capitels §§ 3, 4, 5, 6 og 7, og desuden at staa ham aabent for, om hans Principal vil lade ham efter Lands Lov forfølge og straffe som en utro Tjener, især om Noget til hans Principals Skade og Forkortelse befindes med Villie og Forsæt at være gjort. § 15. Skalbe nogen Principal, som sin Stue ved en Handels-Forvalter lader forestaae, geraade i saa flette Omstændigheder, at han alene optager af Stuen Varer og Penge, uden at være i Stand til igjen at kunneournere Handelen med de fornødne Penge og Varer, da (paa det saadan Handels-Forvalter ikke skal blive sat i de Omstændigheder, at han ikke kan føre Handelen eller forsyne Handelens Folk med hvad de i Proportion af deres Gjeld og indbringendes Føring behøve), saasnaart han Eligt formærker, skal han strax skriftlig andrage det for Contoirets Forstandere, imod deres Beviis paa en Gjenpart deraf, fra hvilken Tid han ikke maa sætte Stuen i Forlegenhed, ellerournere hans Principal mere, end saa meget aarlig ved Handelen kan være fortjent; i hvilket Fald en Principal for slige eller andre ubillige Aarsagers Skyld ikke maa bryde eller chicanere sin Handels-Forvalter, ligesom Handels-Forvalteren ei heller heraf maa tage Prætext til at agte sin Principal ringe, eller skalte og valte med hans Midler til hans Skade, men altid betænke, at den ene er Husbond, og den anden Tjener. § 16. Saa maa ei heller nogen Handels-Forvalter til uvisse Folk og flette Debitorer udborge Stuens Gods eller Penge, med mindre han vil antage det for fuld Betaling i hans Len, eller, om den ei tilstrækker, i andre Maader derfor være ansvarlig; ligesom han ei heller, under samme Vilkaar og Straf, maa belaste Stuen med ubuelige, bedervede, gamle og forliggede Varer, eller saadanne for gode og gangbare Kjøbmands-Varer sig tilbytte, men i alle Ting omgaaes tro og rebelig saavel imod hans Principal som alle Andre. § 17. Hvad videre, som enten Contoirets Forstandere, Egen-Handlere, Handels-Forvaltere, Geseller og Drengs med Varernes Behandling, Sortering, Skruvning, Knippen, Saltning, Rafning og anden Appreture maatte vedkomme at iagttage, foranstalte og overholde, derom rette Enhver sig efter Forordn. om Fiskerierne og Fiske-Handelen Nordenskjølds af 12 Sept. 1753.

Cap. III. Om Vagt- og Brand-Ordnningen ved Contoiret*).

Hvad Vagt og Rundgangen er angaaende, samt den Omsorg og Tilsyn, der bør være med den Contoirste Groite og derved hørende publice Brandredskaber, da forblive samme, efter Cap. 1 § 3, samt Rescr. 6 Nov. 1744, ved Secretairen for de vendiske Handelsstuer, saa længe Stæderne Lübeck, Hamburg og Bremen holde en saadan Vetsjent der i Bergen; men, naar Ingen holdes, skulle begge Dele ved Contoirets Forstandere foranstaltes, dirigeres og iagttages**). Dog, hvad Dygtigt der bør have med det private Brandredskab, som enhver Stue vedkommer at holde, det dependerer af Forstandernes Tilsyn, Direction og Overholdelse, saavist de Stuer angaaer, som Kongens Undersaatter ere, eller herefter blive tilhørende, saaledes som i følgende Artikler er befaleet. § 1. Efter Forstandernes Anordning, og saaledes som

*) See R. 23 Febr. 1770 og Conf. 4 Nov. 1796; cfr. Brand-Ord. 16 Mai 1707.

**) See R. 20 Aug. 1756.

det i al sin Tid brugeligt har været, skal Bagten imellem Contoirets Geseller, ligesom Gaardene ligge til, ordentlig og rigtig omgaae. § 2. Den af de vagthavende Geseller, der efter Sædvane alternative er Formand, skal, naar han med de Andre tilsiges, stedse være tilstede paa Bagten i det sædvanlig indrettede Vagthuus, tilligemed de andre Bagten tilhørende Geseller, hvor de, naar Kloffen staaer 9 om Aftenen, skulle forsamles, og forblive til Kloffen er slagen 5 om Morgen. I værende Tid skal efter Formandens Ordre, som stedse i Vagthuset forbliver, 2de af de vagthavende Geseller patrøillere omkring Contoiret, og, efter forrettet Omgang, forsoie sig til Vagthuset igjen, da de samme eller andre, ligesom de ere stærke til, efter nogen Stunds Forløb, eller i det mindste alle 2 Timer igjen udgaae, hvilket, som meldt, til om Morgen Kl. 5 skal continuere. Skulde enten Formanden eller nogen af de Andre, naar de tilsiges, forsamme Bagten, komme senere paa den, og forlade den førend det determinerede Kloffestæt, eller opsætte sig imod hvad Formanden til Vagtens Sifferhed dem ordinerer, da skal den Skyldige have forbrudt til Contoirets almindelige Casse 10 Rdlr, som af deres Løn decourteres. § 3. Samme Straf skulle de og være undergivne, som i værende Vagttid indgaae eller lade sig finde i nogen Skjotstue, paa Dyre-Gaden eller i noget Verts- eller Kro-Huus, hvad heller de der noget fortære eller ei, hvorpaa Formanden i Særdeleshed skal have Agt, under dobbelt Mulct, i Fald han det veed og fortier. § 4. Saafremt de vagthavende Geseller, enten paa Contoirets Brygge, Dyre-Gaden, eller saavidt deres Patronil gaaer, skulde antræffe Nogen, som betæede sig modvillig, anrettede Allarm og Klammerie, dem skulle de, saafremt de ei ville lade sig sige og betæe sig stille og fredelig, tage med sig til Vagthuset til om Morgen, da de til deres vedkommende Dyrighed overleveres; ligesom de og ude paa deres Vagt og Omgang skulle paapasse alt Tyverie og Indbrud, og dem, de i Saadant maatte attrapere, sig bemægtige. § 5. Een af de vagthavende Geseller skal stedse alternere med en blot Kaarde i Haanden at staae for Vagthuus-Døren, saaledes, at han af alle kan sees, og at han kan see og observere hvad som paa Contoirets Brygge og ellers passerer. § 6. Kommer Nogen druffen paa Vagt, eller under Vagt-Tiden bliver beskjenket, den skal til den almindelige Casse bøde 2 Rdlr; og, om han under saadan Druffenstab øver Ufredelighed og Allarm, skal Mulcten efter Bestaaffenheden forhøies. § 7. Ei heller maa Nogen paa Bagten lade sig tilbringe stærkt Al, Brændevin og anden stærk Drik, eller der røge Tobak; men den, som til Nødtørst behøver at drikke, maa, dog med Formandens Tilladelse, gaae hen til hans Husbonds Stue, for at lødse sin Tørst af det Al, han giver sine Tjenere, og strax forsoie sig til Bagten igjen; under næstmeldte Straf, og dobbelt saa meget for Formanden, i Fald han det ei anmelder. § 8. Enhver af de vagthavende Geseller skal bevise Formanden den tilbørlige Dydighed, og ikke give Anledning til Ufred og Allarm, enten imellem sig selv eller med Andre; men, naar han byder dem at tie og være stille, skulle de strax afhyde, under 2 Rdlrs Mulct til Cassen. § 9. Enhver Contoirs Forvandt, saavel Egen- som Handels-Forvaltere, skal holde for sig og sine Folk fornødent Gevær i god Stand, som i det ringeste skal være 3de Flinter og 3de Kaarder ved hver Stue, under 1 Rdlr Mulct til Cassen for hvert Stykke, som ved Omgang og Inquisition maatte feile; men i Fredstider skulle de vagthavende Geseller ei have andet Gevær med sig paa Bagten, end en god Kaarde ved Siden og Stok i Haanden. § 10. Da denne Contoirs Nattevagt holdes paa saa beqvemt et Sted midt paa Contoiret, hvorfra bedre end fra noget andet Vagtsted fast den hele By kan oversees, da, saasnart de nogen Ildsaaade formærke, skulle de strax gjøre Allarm, i det nogle af de Vagthavende, om det er om Natten, strax løbe til Stuerne og opvække Folkene, at de forsoie sig til Sprøiten og Brandredskaberne, for, som sædvanligt, med Mande-Magt, uden at bide efter Heste, at bringe det hen, hvor Ilden er; de andre Vagthavende luffe strax Sprøite-Huset op, og have Sprøiten med

alt Tilbehoer i Beredskab til de komme, da de samtlige Contoirske Folk skulle gjøre deres Bedste til Ildens Dampelse, og de, som søge Ilden, skulle hver fra sin Stue tage en Læder-Bette med sig i Gaarden. Stulbe en Husbond eller Egen-Handler i nogen, i circa et Hjerding-Mars, Tid ingen Gesel holde, da skal han til Nordens Forekommelse, i Følge de gamle Contoirske Statuter, naar Louren kommer til hans Stue, selv gaar paa Bagten, da han alle Tider er Formand for de andre vagthavende Geseller. § 11. Enhver Contoirsk Stue, hvorpaa holdes Gesel og Dreng, skal have 4 gode Læder-Spande med Gaardens Navn og Stuens Mærke paamaalet, en god Brand-Dre, og en Lygte, saavel som i Husbondens Klæve en bred Hysplade af Messing, Kobber eller Jern, under 1 Rdlr Mulet for hvert Stykke, som ved Omgangen, der hver Høst af 2de Husbonder efter Forstandernes Foranstaltning skal skee, maatte feile, og 8 β for hver Horn- eller Glas-Rude, som i Lygten fattes eller er i Sønder. Saa maa ei heller den Ene laane noget Brandredskab af den Anden til at forevise ved Omgangen, ei heller selv med sine Folk negte Anvisningen, eller at oplukke for de Omgaaende deres Klæver og Stuer, under 10 Rdlr Mulet. Iligemaade skal og i hver Gaard være 2de gode malede Vandtønder, med Gaardens Navn paafat, med Jern-Baand og Jern-Dren samt en Stang til hver, hvorpaa den kan frembæres, og 2de Slagbøtter ligedan malede, som altid skulle hænges i Gaards-Klæven, en Brandhage med vedhørende Tong, som paa et bekvemt Sted i Gaarden skal ligge, og i Ildhuset en Brandstige, en Haandspiroite og Ildbæffel af Jern eller Kobber. Disse sidste Brandredskaber skulle samtlige Gaardenes Interessenter anskaffe og vedligeholde, imod 2 Rdlrs Bøder for hvert Stykke, som ved Omgangen feiler eller ikke er i forsvarlig Stand, som af den Nabo, der er Bygherre, paa de Dvriges Vegne erlægges og betales. § 12. De Samme, som saaledes ved Omgangen med Høsten, og førend Naboerne flytte i Skjæstuen, eftersee Brandredskaberne, skulle og eftersee Skjæstuenes Døne, Dør-Kapper og andre ved Contoiret umistelige Ildsteder, og fornødne Ildredskaber, og hvad de maatte finde brøstfældigt eller mangelfastigt, skal, før end de til Ild og Varne maae bruges, forsvarlig repareres, under 2 Rdlr Bøder for hver Ting, som ei forinden er repareret, hvilket Bygherren, som forbemeldt, tilsvaarer, hvormed de, som til Omgangen ere ordinerede, skulle jævnlig have Tilsyn, og, saasnart Omgangen er til Ende, under deres Hænder relatere Forstanderne, hvorledes alle Ting ere befundne, som derefter Straffboerne, om nogen maatte være, indfordre. Vægrer nogen Husbond eller Egen-Handler sig for saadan Omgang, naar han dertil ansiges, da skal strax en Anden i hans Sted udnævnes, og den første for sin Modvillighed bøde 25 Rdlr, og dog et andet Aar igjen til Omgang ansiges. § 13. Ved den daglige Kogning i Ildhuset skal bruges største Forsigtighed, og, saasnart Maden til Middag og Aften er kogt og anrettet, skulle de overblevne Gløder og Brande om Vinteren indkastes i Skjæstue-Dønen, Aften og Emmerne sammenseies, og for Ratte og Udsi med Ildbæfflet forvares; men om Sommeren bliver Ilden, hver Gang Kogningen er færdig, med Vand udslukket, og, som forbemeldt, med Ildbæfflet forvaret, hvilket den eller de af Drengene, som ordineres at gjøre Ild paa, og passe paa Kogningen, skulle forrette, og derefter anmeldte det for en af Naboerne, som bør eftersee, om Ilden er vel forvaret, eller i hans Fraværelse og Forsald for En af Gesellerne i Gaarden, under 2 Mk. Bøder til Gaardens Bedste for Drengene, og 4 Mk. for Nabo eller Gesel, om Nogen deres Pligt forseemmer; ligesom Ingen i Ildhuset, Sommer eller Vinter, Eftermiddag eller om Natten, maa gjøre uønsket Ild, uden Noget skal koges; skeer det af Gesellerne, da bøder hver, som det gjør, til Gaardens Bedste 1 Rdlr; og, skeer det af Drengene, da bør de udstaae deres Ret. § 14. Den samme Straf skulle og de Drengene udstaae, som lægge Fyrtoiet, Svovlstikker, udsluktede Kul eller Brande i den Bænk i Ildhuset, hvor Brændevæden forvares, hvormed Gesellerne skulle have nogle Indseende. § 15. Saa maa ei heller nogen af Drengene, under betydelig

Straf, med blot Lys uden Lygte omgaae i Gaarden, paa Svaler, i Vøder og Koster, eller have tændt Lys med sig paa Klæven, hvor Feltene sove, hvormed Gesellerne skulle have Indseende. Si heller maa Nogen, i hvem det er, med blot Ild og glødende Kul gaae langs Svalerne igjennem Gaarden paa Vøder og Koster, hvoraf lettelig, i vindigt og stormende Veir, formedelst Gnistre, Ildsvaabe kunde entstaae. Skulde nogen Husbond eller Gesel selv gjøre eller befale Drengen det, da, endssjønt ingen Skade skeer, bøde til Gaardens Rettighed 4 Rdlr. og Drengene, om de gjøre det uden Husbonds eller Gesels Vidende og Ordre, udstaae deres Ret. § 16. Alle brændende og lettelig fængende Materier og Kjøbmands-Varer, som Hamp, Hør, Blaar, Humle, Veeg, Tjære, Svovl og deslige, skulle paa det omhyggeligste forvares, og i saadanne Pakhuse, Vøder og Koster indlægges, hvorpaa ikke ere aabne Huller eller Luger, som, i Fald en Ildsvaabe, naar eller langt borte, paaKOM, saavelsom naar det tordner eller lyner, vel og tæt skulle tillukkes og tilstoppes. Saa maae ei heller Hamp- og Hør-Bundtet samt Blaar- og Humle-Sætte nogle Dage ligge aabne i Gaarden og paa Svalerne, men, saasnart saadanne Varer bestemmes, skulle de strax paa forbemeldte Maade indluffes og forvares, under 5 Rdlrs Vøder til Gaardens Rettighed, for hver Nat noget Saadant i Gaarden eller paa Svalerne udeligger. § 17. Med Varme i Skjotstue-Dvnen om Vinteren skal saaledes forholbes, at om Morgenen Kl. 7 skal den Dreng, hvis Tour det tilfalder at gaae til Fyrs og vaske paa Ilden, lægge Varme i Dvnen, om Middagen Kl. 11½, og om Aftenen Kl. 4½; og, til desto mere Sikkerhed, skal i Ildhuset, hvor Indlægningen i Dvnen skeer, altid være tilstede en Halvtønde med Vand, en Haandsprikke, og en maadelig Haandstige, under 1 Rdlr. Straf til Gaardens Bedste for den Gesel, hvis Tour det ligeledes er, at have Tilsyn med Ild og Varme saavel i Ildhuset, som i Skjotstuen. § 18. For alle Skjotstue-Dvne skal ud til Ildhuset, hvor Indlægningen skeer, være en forsvaerlig Jern-Dør, som, naar Ilden i den slukkes om Aftenen, skal tillukkes, under 2 Rdlr Straf for Bygherren til Gaardens Bedste, i Fald den feiler, eller er i Sønder og brøstfaldig. Saa skulle og alle Stuerne's Folk i hver Gaard, og som høre til eet Ildhuus, være forpligtede, især om Vinteren, naar Maden skal koges og til-laves, paa een Tid at gaae til Fyrs, og Alle paa een Gang at rette Maden an, samt at holde Maaltid, paa det Ilden imellem hver Gang paa een Tid kan slukkes, Ildbækket over Aften og Kullene sættes, og Ilden Kl. 8 saavel Sommer- som Vinter-Aftener være vel forvaret, efter hvilken Tid ingen Ild i Ildhuset maa findes. § 19. Endssjønt der ikke haves saa megen Ild og Røgning i Ildhusene om Sommeren som om Vinteren, saa skulle dog samtlige Gaardens Naboer og Geseller see nøie til, at Soden om Sommeren, saa ofte det fornødiges, nedseies af Ildhuset, Krøfferne, Kræffe-Vom-men, og hvor det ellers gjøres fornødent; men om Vinteren, saalange Naboerne ere i Skjotstuen, skulle useilbar hver Løverbags Morgen, ei alene de forbemeldte Steber, men endog Rappen for Skjotstue-Dvnen seies og reengjøres. Forsømmes det af den Gesel og Dreng, hvis Tour det den Uge har været at vaske paa Ildningen, og have Dvsigt dermed, da skal Drengen udstaae sin Ret, og Gesellen til Gaardens Bedste bøde 4 Rdlr. § 20. De Lygter langs Contoirtet, som til Lysning for den almindelige Passage staae for hver Sø-Stue, og af samme Stues Giere og paa deres Beføstning alle Tider have været holdte vedlige og brændende, skulle fremdeles og paa samme Maade af Sø-Stuernes Giere vedligeholdes, og paa de Tider af Nattet, naar Aftenerne og Nætterne ere mørke, med Lamper holdes brændende, under 1 Rdlr. Straf til Gaardens Bedste for Gesellen, som derpaa bør tage vare, at de i rette Tid blive antændte, og hvormed den Contoirske Vagt, under dobbelt Mulct, skal have Indseende, i Fald deres Antændelse forsømmes, og de det ikke for Forstanderne anmeldte. § 21. Saa forbliver det her-efter, ligesom det al sin Tid har været, at en Contoirsk Interessent, være sig Egen-Handler eller Handels-Forvalter, ordineres stedse at have Omsorg for,

og Opfigt med Contoircets publicke Brandredskaber, som i Sprøite-Huset ere beroende; og, naar han enten selv formærker nogen Mangel eller Brøstfældighed, eller derom af Politimesteren og Brand-Directeuren bliver advaret, skal han strax melde det for vedkommende Secretair, eller, naar han ei mere holdes, da for Forstanderne, som det Manglende eller Brøstfældige strax skulle lade forskaffe og i Stand sætte.

Cap. IV. Om Gaardsretten ved Contoiret for Naboer, Husbon-
der, Geseller og Dreng, med hvad videre deraf dependerer*). § 1. Enhver Contoirst Forvandt, være sig Egen-Handlere eller de, der forestaae Andres Handling, skal have den tilbørlige Myndighed over sine Folk og Tjenere, samt af dem bevises den tilbørlige Respect og Lydighed, som det efter Lov, Villighed og Fornødenhed sømmer Husbond og Tjener paa begge Sider. § 2. Den ved Contoiret fra de allerældste Tider indførte, men nu i nogle Maringer til Contoircets og Handelens mærkelige Skade forfaldne, saa kaldte Gaardsret og Disciplin i Domestique-Sager skal nu og herefter tage sin Begyndelse, og continuere efter de forhen brugelige Artikler og Statuter, hvoraf, saavidt nærværende Liber og Omstændigheder udfordre og tillade, de fornødne her ere ekstraherede og forbedrede; men, i Fald det hændtes, at Naboerne i Gaarden enten ikke bleve enige i en eller anden saadan Domestique-Sags Afgjørelse og Paafjendelse, eller en af Parterne med deres Sigelse ikke var fornøjet, da skal Disputen anbrages for Forstanderne, for hvem Parterne personlig skulle møde, og deres Sag med Sammelighed uden sin Contraparts Bestemmelse mundtlig og kortelig anbrage, med hvis Sigelse de stridende Partier uden videre Trætte og Vidskiftighed skulle acquiescere; og maae hverken Procuratores eller Vinkelskrivere sig deri melere, og den Ene eller den Anden til Ufredelighed og Trætte ophjælde. § 3. Ingen af Naboerne maa, naar aabenbare Exceser ere forevæde, mere søge at skaae sine egne Folk end Andres, mindre i urettelige Tilfælde tage deres Partie, og deres Forseelser med Egensindighed forsvare. § 4. Saafremt en eller anden Dreng, som for Modvillighed, Ulydighed eller andre Laster billigen fortjente at straffes, enten før eller efter Røvelsen, eller desuden af Uetindighed, sær- end den med hans Husbond stipulerede Tjeneste-Tid var omme, bortløb, maa dog Ingen til Tjeneste antage, huse eller høre en saadan Forløber, meget mindre maa Nogen under et og andet Etin, Løfte eller Tilfagn forloffe en Andens Tjeneste-Folk, eller gjøre dem affpanslige, i hvilket Fald de 4 Poster, som Politimesteren i Bergen med Politie-Commissionens Approbation i Plac. 16 Sept. 1750, ang. den Contoirste Ungdom, har ladet publicere, til stedse- varende Efterlevelse her bliver at inddrage, saasom: 1) at de Contoirste Dreng, som enten nu til Michaelis forstkommende, eller nogen anden Tid herefter opsigte deres Tjenester, skulle strax i en anden Tjeneste lade sig antage; og, paa det den Contoirste Ungdom eller tjenende Dreng kunne reddes fra den Ulykke og Fordervelse, de ved deres uordentlige Levemaade og Egenvillighed ville styrte sig i, maa den Husbond, som de forlade, have Frihed at indeholde deres resterende Tjeneste-Løn og Klæder, indtil de ere komne i en anden Husbonds Tjeneste, da den Husbond for Annammelsen eller Leverancen til Drengen skal qvittere den Forrige; 2) maa ikke nogen Husbond antage nogen Contoirst Dreng, med mindre han, ligesom forhen ved Contoiret har været Sædvane, viser rigtigt Pas og Afsted fra den, han har tjent hos, ifølge Pl. 25 Marts 1744, i hvilket Fald saadanne Afsteder og Skudsmaale,

*) „Meget sjelden benytter man sig nu af den saa kaldte Gaardsret eller Naboeret, til Paafjendelse af Tvistigheder blandt og med Folkene. Almindelig foretrækker man nu at lade flige Sager afgjøre ved de almindelige Domstole“. Sagen og Foss l. c. S. 363. I den nyeste Overf. er Ordet „Gaardsretten“ fordreiet til „das Garten-Recht“.

fulle udgives saaledes, som den Tjenende har fortjent; 3) forbydes alle Contoirske Drengene at gaae tjenesteløse og ledige, men, saasnart de af en Husbonds Tjeneste ere udsagte, eller den selv opsigte, strax for billig Løn lade sig i en anden antage, saafremt de ikke ville straffes som Lediggængere og for Publico unyttige Mennesker; 4) forbydes alle og enhver af denne Byes Indbyggere, saavel som alle de, der holde Kro- og Verts-Huus, at de ikke maae huse eller hæle nogen af de Drengene, der tjene eller have tjent paa Contoirtet, ei heller tappe og sjenke for dem, men naar de enten til Logement eller Drank sig hos dem indfinde, da, om det er om Dagen, anmelde de det for Politimesteren eller nærmest findendes Politie-Betsjent, og er det om Natten, lade de dem ved Vægterne paagribe og i Arrest henbringe, hvad heller de nogen Insolencer kunde have begaaet eller ikke, paa det de efter Fortjeneste kunne straffes, saafremt saadanne Verter eller de, som med dem colludere, ikke ville vente, efter befindendes Omstændigheder, at blive anseede og straffede efter Lovens 6—22—3, 4*). § 5. Enhver Principal og Husbond skal foregaae sine Geseller og Drengene med christelige og dydige Exempler, ved at anføre dem til Gudsfrugt, Bædendighed og Erbarhed, Kirkens sluttige Søgning, og Prædikens andægtige Hørelse, samt ikke lettelig hindre dem fra de sædvanlige Synges- og Bedetimer, som efter gammel Contoirsk Brug om Høsten og Vinters-Tider overalt i Skjætsruerne holdes, med mindre en eller anden af Folkene paa sin Husbonds Begne noget Presferende kunde have at forrette, og desformerdelst af Fornødenhed, men ellers ikke, Bedetimen maatte forsømme. § 6. Efterdi Gesellerne, der alle Tider bør have Ofsigt med Drengene i deres Forretninger og Forhold, efter gammel Contoirsk Brug og Sædvane, om han endog hos en anden Husbonds Dreng formærker nogen Undskab, Mobvillighed eller deslige, har Frihed til, ham derom at advare, tiltale og tilrettefætte, og om Drengen, paa saadan hans egen eller anden Gefæls velmeente Grindring, gav ham unyttige Ord, Knurren og opsætsigt Svar, da at slaae og straffe ham Andre til Exempel: saa bliver dog Gesellerne under vilkaarlig Straf alvorlig bethdet, at de ikke maae extendere denne Frihed, til at tyrannisere over Drengene eller dem uden givne Ansag, enten af utildig Misdjærthed eller hemmeligt Biquanterie uden beegne, men dem med Fornuft, Maadelighed og til deres Forbedring tiltale, straffe og tugte, ligesom og derved den fornødne Forsigtighed af Gesellerne skal bruges og iagttages, at, om en anden Naboes eller Husbonds Dreng noget heitvigtigt og strafværdigt havde begaaet, maa Gesellen ham dog ikke egenmægtigt og uden hans Husbonds Forevidende i saadant Tilfælde slaae og straffe, men anmelde hans Husbond Forseelsen, til hans eller efter Omstændighederne til samtlige Naboes Undersøgning og vilkaarlig Bestraffelse; hvorfor og Gesellerne herved alvorligen anbefales, med deres Levnet og Vandel at give Drengene gode og dydige Exempler, samt ved Formaning og fortjent Bestraffelse dog besitte sig paa Sagtmødighed og Mildhed, saa at Drengene, som ere under deres Ofsigt, deres Gjærning mere med Lyst end med Vang kunne forrette; ei heller maae Gesellerne under deres Løns Fortæbelse, gaae i Kro-, Verts- og Spille-Huse med Drengene. § 7. Da der og saavel fra Magistraten som andre Byens Indbyggere skal være ført Klage over, at de Placater og Advarseler, som anslaaes paa den Contoirske Vinkjelder, udenfor Bagthuset, saavel som paa Dørrerne for den tydste Kirke og Kirkegaard, før end de kunne blive læste og bekendte, strax mobvilligen ere blevne afrevne: saa forbydes baade Geseller og Drengene, sig ikke paa saadanne til Publication anslagne Ting nogen Steder i Byen at forgribe, under vedbørlig Straf og Mulct. § 8. Da det og ofte skal hændes sig, at Principaler og Handels-Forvaltere, formedelst Gesellernes Skjædesløshed, Efterladenhed og Uagtsomhed, tilføies mærkelig Skade i Handlingen og paa deres Varer, i det at disse ved Annæmmelsen og Ubleveringen ei alle Ting rigtig, og som de bør, med Flid i

*) Ufr. Lov om Brændeviins Salg 19 Jan. 1837 § 7.

deres stedse hos sig bærendes Skriver-Lavle notere, og derefter hver Aften i Stuens Journal-Bog til Husbondens Efterretning indføre, saavel som og, at de under deres Ovsigt saavel i Pakboder som paa Koster beliggende Varer ikke med den behørig Omhyggelighed til rette Tid, efter enhver Ting's Fornødenhed og Veffaffenhed, blive forseete, saa at Varerne efter nogen Tids Forløb enten forderves, ublekke, eller paa andre Maader forringes; ligesom og adskillige Geseller, særend med deres Husbonder stipulerede Tid er ude, mobvilligen gaar af Tjenesten, og ellers i andre Maader formedelst utidig Vertshuus-Søgning og andre Udgange forsumme deres Husbonders Arbeide og forspilde deres Velfærd: saa skal den Gesel, som paa saadanne eller andre Maader mobvillig og forsætlig tilføier hans Principal eller Husbond Skade, om ei Husbond og Gesel derom mindelig kunne accordere, efter Naboernes Sigelse med Afkortning i hans Løn, og, i Fald han ei havde saa meget tilgode, det paa andre Maader erstatte og betale. § 9. Enhver Egen-Handler eller Handels-Forvalter, som paa Contoiret holder aaben Stue, det er, som der holder Dug og Dist for sine Folk, skal give dem saadan Spisning og Drifte, som i al sin Tid ved Contoiret brugeligt været har, og deres Formænd for dem have nydt, hvormed og Folkene, uden Andet at forlange og begjære, skulle være fornøiede. Skulde Noget enten selv være misfornøiet med Kosten eller opvikle Andre til Klage og Misnøielse, da skal den Sort af Spisningen eller Dlet, som klages over, af samme og næste Gaards Naboer besees, prøberes og paaafkønnnes; besindes da de Klagenbe at have havt Marsag, da skal Husbonden, foruden at forskaffe dem bedre Spisning efter Contoirsk Maade, bøde til Gaardens Bedste 10 Rdlr; men, have Folkene klaget uden Marsag, da skal haade den Dpvgiende, om han bliver kjendt, og den eller de Klagenbe efter Naboernes Sigelse straffes, om det er en Gesel, bøder han til Gaardens Bedste 5 Rdlr, og skeer det af Drengene, da udstaae de deres Ret. § 10. Da det efter Contoirsk Maneer altid har været Gæfellerne's Pligt, ved enhver Stue, at have Nøglen til Spiseboden, samt have Tilfyn med Maden og Provianten saavel ufort som kogt, at enhver af Folkene faaer til Rødtørst og Mættelse, at Maaltiderne til Middag og Aften (naar det ikke i Stevnsens Liber eller formedelst andet vigtigt og presserende Arbeide hindres) paa een Gang holdes ordentlig og ikke i Flæng, og at hvad, som fra eet Maaltid overbliver, nyttes til et andet, saa at Intet spildes: saa skal det derved have sit Forblivende. § 11. Da det allerede ved Artifler for Contoiret af 22 Mai 1672 har været agtet for en stor og utaalelig Løn, at en Tjeneste- eller Arbeids-Gesel har fordrøt 30 a 40 Rdlr og Drengene 20 Rdlr og mere i aarlig Løn, hvorfor det i de Liber er blevet reguleret og fastsat, at en dygtig Gesel, naar han tjente ved en stor Handel, ikke om Aaret maatte gives mere end 25 Rdlr og ved en ringere 20 Rdlr; en Skude-Dreng, som forstod sit Arbeide, naar han tjente ved en stor Handel, ei mere end 15 Rdlr, og ved en ringere 12 Rdlr aarlig Løn: saa er dog, formedelst den flette Disciplin og megen Norden paa Contoiret, Folkene's Løn i endeel Aaringer saa umaadelig og i Henseende til de mange Folk, ved Stuerne og Handelen fornødiges at holdes, saa utaalelig opstegen, at, naagt de tjene ved stor eller liden Handel, paaftaaer dog en Gesel 60 Rdlr, en Skude-Dreng 40 Rdlr, en Stue-Dreng 30 Rdlr, og en Viløber 24 Rdlr om Aaret. Thi befales, at saadan Tjeneste-Lønne's Forhøielse ikke mere maa taales, men Folkene, naar de forstaae det Contoirsk Arbeide, skulle herefter saaledes lønnes, nemlig:

	Ved en stor Handel:	Ved en ringere Handel:
En dygtig Gesel	40 Rdlr.	30 Rdlr.
En Skude-Dreng	24 Rdlr.	18 Rdlr.
En Stue-Dreng	16 Rdlr.	12 Rdlr.
En Viløber	10 Rdlr.	8 Rdlr.

Og hvilken Egen-Handler eller Handels-Forvalter, der enten giver eller udlo-

ver mere Løn end forskrevet staaer, den skal både ligesaa meget, som enten givet eller ublovet er, til Contoirets almindelige Casse; og hvilken Gesel eller Dreng, som enten fordrer mere Løn, eller ikke vil antage Tjeneste for den oven stipulerede Løn, den skal Forstanderne (naar han forhen har tjent paa Contoiret) have Frihed at sætte i Tjeneste hos hvilken, ham paa Contoiret behøver, imod at til Straf for hans Udsættelighed en Fjerdedeel af Lønnen forfalder til Contoirets almindelige Casse, som af Husbonden skal indeholdes, hvormed Forstanderne skulle have Indseende og det Forbrudte inddrive. Skulde og Omstændighederne forarsage Mistanke, at en Husbond gav eller udlovede mere Løn end her er tilladt, og Bevist derpaa manglede, da skulle Forstanderne have Frihed til, at lade en saadan Husbond for Politie-Kammeret indfalde, for under Eed at declarere, hvad Løn han har tilsagt den eller den af hans Contoirske Folk; befindes han da skyldig, skal han være forfalden baade i den forbemeldte Mulct og Omkostninger; men frigrer han sig med sin Eed, da er han fri for begge Delene. § 12. Enhver Husbond skal tilholde sine Folk, at de uvægerlig forrette alle Slags ærligt Arbeide, som ved Contoiret foreskalder og Fornødenheden udkræver, samt fra Tid til Tid forekommer, uden at den Ene maa flyde det paa den Anden; ei heller maae de store Drengene under Arbeidet have noget Fortrin fremfor de smaa, men Enhver skal uvægerlig forrette, hvad hans Husbond og Gesel ham befaler; Gesellerne maae ei heller lægge alt Arbeidet paa Drengene, men selv altid være de Første og Sidste derved, paa det de kunne have den fornødne Ofsigt, at det vel og forsvarlig forrettes, og i øvrigt fornuftig med Drengene omgaaes, at dem ikke gives Marsag til Klage og Besværing. Skulde Nogen sætte sig derimod, og hans Husbond paa ingen Slags Maade kan faae ham til at udrette det, som han ber, da skal han, om det er en Gesel, både til Gaardens Rættighed efter Bestaendigheden og Naboernes Sigelse fra 1 til 4 Rdlr. og, er det af Drengene, 1, 2, 3 a 4 Mk. eller og udstaae deres Ret, ligesom Vægringen og den deraf flydende Uleilighed og Forsømmelse er til. § 13. Da ved Forordn. 12 Sept. 1753*) er befalet, hvorledes med Skrue-Godset skal forholdes, saa, paa det alle Practiquer og Inventioner (til at skruer bedragelige Fiske-Varer, eller det Ringere for det Bedre), saavidt muligt er, kunne forekommes, forbydes, at Ingen til den Anden maa ublaane sin Skrue, enten for Intet eller imod Betaling, paa den Maade, at den Aaenende eller Leiende selv eller ved sine Folk maa skruer Fiske; men, i Fald Nogen, som ingen Skrue har, eller som i en Hast behøver mere Fisk skruet end han hos sig selv kan afstedkomme, behøver at betjene sig af en anden Skrue, skal Skrueningen forrettes af den eller dens Folk, som Skruen eier, imod saadan Betaling, som de kunne forenes om; anseende, at den Husbond med hans Gesel, hvor Skrueningen forrettes, skal staae til Ansvar for Fiskens Bonitet, hvorfor de og skulle have Frihed, af den dem til Skruening leverede Fisk, det være sig Langer, Titling, Rotstjer eller andre Sorter, at udkaase det, som ei hører til den Sort, som skruet bliver, og derfor ligesaafuldt sætte den Stues Mærke paa Lønderne, som det kunde være af den Stues Fisk, hvor Skruening skeer. § 14. Den forhen imod de antagendes Drengene forøvede Haardhed, Ufsik og skadelige Vedtægter, med hvad Navn de nævnes kunne, vil Kongen hermed, ligesom ved Mandat 8 Nov. 1671**) anbefalet er, aldeles og alvorligen have affaffet og forbudet;

*) Cap. 1 § 5.

**) See Holbergs Bergens Bestr. S. 244-263, hvor S. 261-63 denne For. „om usømmeligt Spil ved Contoiret i Bergen“ findes, ligesom og i Saml. af Forr. og Nab. Breve in 4to for 1671 S. 95 f.; cf. i Priv. 30 April 1673 § 11. Ved nærværende Artikel eller S. er i Original-Udgaven gjort den Bemærkning: „Herved forstaaes Hjembs-Kragen-Aufziehen og deslige“. Spillene omtales ogsaa i Bergens Bestr. af Sagen og Foss S. 138-44, og i Pontoppidans Annales IV. 562-63; cf. Suhms Samlinger II. 2. 129-30, 135.

og, skulde Nogen understaae sig, Saadant at øve og bruge, da, om det skeer af eller imellem Gesellerne, skal den eller de have forbrudt et Mars' Løn til den almindelige Casse, som han, i Fald han ikke desuden saa meget er eien- de, skal optjene, og af hans Husbond for ham betales, men skeer det af og imellem Drengene, da skulle saa mange, som deri ere deelagtige, uden For- skaansel ndstaae deres Ret. § 15. Den i Mæret 1672 ved Contoirtet gjorte Anordning og Skik, i Henseende til Gesellernes og Handels- Forvalternes Kyndighed i Handelen og Vaernes forsvarlige Forarbeidning, skal hermed saaledes igjen indføres, efterleves og overholdes, saasom: 1) at alle de Drengene, som herefter annelbe sig til Tjeneste paa Contoirtet, hvad enten de hjemmehøre i Thydskland eller Kongens Riger og Lande (except de, som ere fødte enten under Land-Lægderne eller Sø-Limiterne, hvilke ikke herunder skulle forstaaes), maae tjene et halvt Aar paa Contoirtet paa Forsøg; har da Drengen Lust til at vedblive, og hans Husbond finder ham dertil beqvem, da skal hans Husbond fremskille ham for Contoirtets Forstandere, hvor han i en særdeles Bøg, som dertil indrettes og af Stiftsbesalingsmanden autoriseres, af Protocollisten ved Døbe- og Vi-Mavn, samt hvor han er født, indskrives, samt hvad hans Forældre hede eller have hedet, af hvad Condition og Stand de ere eller have været, hvor mange Aar den Nykomne er gammel, og om han hos den Husbond, som nu fremskiller ham, og paa hans Stue ser Aar efter hinanden vil tjene; besvarer Drengen dette Sidste med Ja, da skal denne Indtegning i alle Tilfælde være af samme Kraft, som skriftlig Contract imellem Husbonden og Drengens Forældre eller Paarevende var op- rettet, ligesom og, i Fald Drengen hører hjemme i Bergen, og der kunde have enten Forældre eller Slægtninger, skulle de kaldes tilstede og tilspørges, om de vide at employere ham bedre til hans Forfremmelse, da de Samme sig strax skulle declarere. Naar da Drengen er indskreven, og af den præsi- derende Forstander eller Oiddermand formanet til Gudsfrøgt, Aroskab og Dyrig- tighed, med usfortrøden Glid i hans Tjeneste og Forretninger, samt foreholdet den Nytte, han selv har deraf, om han skifter sig vel, og derimod den Skade og Forfremmelses Hinder ham vil møde, i Fald han skifter sig utilberlig, be- taler han 1 Rdlr til lige Deling imellem den almindelige Casse og Proto- collisten. 2) Naar han da er indskreven, skal han hos den Husbond og paa den Stue, hvor han først er antagen (ligesom ved alle Handelssteder er bru- geligt), de fer følgende Aar, indberegnet Prøve-Aarsaaret, bestaaig, samt tro og sluttig tjene, uden i bunte Tid at forlade den Husbond og hans Stue, eller imidlertid at søge Tjeneste hos nogen Anden eller paa anden Stue. Skulde det alligevel skee, da skal den Tid, som han hos hans første Husbond og paa hans Stue har tjent, ikke komme ham tilgode i de 6 Aar, men hos den nye Husbond og paa hans Stue skal han de 6 Tjeneste-Aar som Dreng paa nyt begynde, samt paa nyt betale til Cassen og Protocollisten 1 Rdlr for Ind- skrivningen hos den sidste Husbond og paa hans Stue; og, forinden han de fulde 6 Aar som Dreng paa den sidste Stue har udtjent, maa han ikke som Gesel ndskrives, eller af Nogen derfor i Tjeneste antages. Skulde og nogen Husbond af Egen-Handlere eller Handels- Forvaltere antage en saadan for Tiden af Tjenesten gaande Dreng, da skal han, om han forvalter Andres Handel, af sit Eget bøde til den almindelige Casse 20 Rdlr, som hans Prin- cipal af hans Løn skal indeholde og som Selvsfyldner til Forstanderne betale. Men, i Fald nogen Husbond, det være sig Egen-Handler eller Handels-For- valter, skulde handle ilde med saadan en Dreng, og ham utilberlig tractere, saa han desaaarsag de bunte 6 Aar hos ham ikke kunde udholde, da skulle Forstanderne kjende derpaa, og efter Besindende og tilstrækkelig Overbeviis- ning og Aarsag deri dispensere. De af saadanne Drengene, som, forinden de komme til Contoirtet, ikke tilgavns kunne skrive og regne, skal Husbonden lade gaae i Skole, i Særdeleshed om Vinteren, naar mindst ved Contoirtet falder at forrette, og de, som have lært det før, skulle ved alle Leiligheder tilholdes jævnlig at øve sig deri. 3) Naar da saadan en Dreng sine fulde sex Aar

paa den næstbemeldte Maade uopaaklageligen har udtjent, skal hans Husbond anmelde det for Contoircets Forstandere, at Drengen har udtjent, og vil udsaae sin Examen, for derefter at kunne tage Tjeneste for Gesel, da Forstanderne beramme en Dag, paa hvilken denne (og, om der er, eller inden kort Tid kunde ventes at komme flere, som havde udtjent) kan om enhver Sort Fikks Skabning, Snit, Dyssjærelse, Couleur, Danlighed, Sortering, Saltning, Virken, samt til hvilke Steder hver Sort bør henseendes, m. m., blive examineret, der skal stee offentlig for hvem som vil være tilstede*). Skulde nu saadan en Dreng ei befindes duelig til Gesel, skal ham gives et Aars Frist til at forbedre sig; da han sig igjen til Examen kan anmelde; og betaler han kun denne Gang 2 Rdlr, Halvparten til den almindelige Casse, og Halvparten til Protocollisten; men, befindes han ved Examen duelig, da skal han i en egen dertil indrettet og autoriseret Bog skriftlig reversere sig, at han aldrig, imedens han tjener for Gesel, eller siden, om han bliver Handels-Forvalter, ei heller om han selv blev Eier af en Handel, vil frue, knippe, salte og virke bedragelige og udelige Varer, eller det Gne for det Andet; hvorefter ham under Contoircets Segl og Protocollistens Haand paa et Afskrevet Papiir af Nr. 24**) til 2 Rdlr gives et Skudsmaal, at han hans fulde Aar paa Contoiret som Dreng hos den eller den Husbond, og paa den eller den Stue tro og flittig har udtjent, at han af Contoircets Forstandere er offentlig bleven examineret og befunden duelig at tjene for Gesel og i Fremtiden som Handels-Forvalter at kunne forestaae en Handling, samt at han har reverseret sig, aldrig at ville frue, knippe, salte eller virke bedragelige eller udelige Varer, eller det Gne for det Andet; for hvilket Skudsmaal han skal betale 6 Rdlr til den almindelige Casse og 2 Rdlr til Protocollisten, hvormed den saa kaldte Gesels-Tænde samt al anden Gjesterering, enten inden eller uden Contoiret, aldeles skal være forbuden og ophævet, under 10 Rdlr Mulet, for den, som samme giver, og 5 Rdlr for hver, som sig derved indfinder***). 4) Skulde nogen Husbond, formedelst en saadan Drengs besynderlige Lærvillighed, Trofast, Flittighed og Skikkelse, ville eftergive ham noget af bunte for Aar, da maa Husbonden deri dispensere, naar han declarerer ham saadant Skudsmaal til Protocollen; dog at han, forinden han maa tjene for eller ansees som Gesel, efter næstbemeldte § offentlig bliver examineret, samt Skudsmaal meddeles, dog at han den øvrige Rest af de 6 Aar som Gesel paa samme Stue udtjener, i Fald hans Husbond det skulde forlange. 5) Skulde det og hende sig, at saadan en ved Contoiret tjenende og indskreven Dreng, som ikke var født i Bergen eller der hjemmehørte, formedelst hans Forældres Dødsfald eller andre nødvendige Aarsager, maatte hjemreise, og enten 1/2 eller heelt Aar borte blev, da skal dog saadan Tid komme ham tilgode i bemeldte 6 Aar; men, bliver han længere borte, da saafremt han ved Contoiret vil udtjene, skal ham dog ei mere end det ene Aar i de 6 godtgjøres, og, i Fald hans før Vortreisen havde Husbond ikke saa længe kunde lade hans Plads staae aaben, men sig med en anden Dreng i hans Sted havde forsynet, saa han ved Tilbagekomsten ei havde ham nødig, maa han paa en anden Stue og hos en anden Husbond for den øvrige Tid gaae i Tjeneste, dog at den Husbond, han før Vortreisen havde, og den, ham efter Hjemkomsten antager, begge møde med ham for Forstanderne, og i Protocollen anmelde Omstændighederne, hvorfor dog intet skal gives eller betales. 6) Aug. de Geseller og Dreng, som allerede førend disse Artiflers Publication paa nogen af de Kongens Undersaatter tilhørende Contoirske Stuer ere antagne og derfor tjene, deres Examen og Indskrivelses-Penge, samt Drengenes Tjenestetid.

*) Originalen indeholder udførlige Regler for denne Examen.

**) Næmlig efter For. 23 Jan. 1719, men Nr. 8 efter For. 27 Nov. 1775 § 8 og Nr. 7 efter For. 25 Mai 1804 § 13. See nu Lov 9 Aug. 1839.

***) Sfr. R. 22 Marts 1743.